

ks. Henryk Wejman

Współpraca człowieka z miłosiernym Bogiem

KS. HENRYK WEJMAN

*Współpraca człowieka
z miłosiernym Bogiem*

Sanktuarium Bożego Miłosierdzia

Kraków 2001

ks. Henryk Wejman
Współpraca człowieka z miłosiernym Bogiem

© Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia

Okładka

Andrzej Oczkoś

Nihil obstat

ks. Jan Machniak

Imprimatur

bp Kazimierz Nycz

Kraków, 11 października 2001

L. 2803/2001

Wydawca

Zgromadzenie Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia
ul. Siostry Faustyny 3, 30-420 Kraków

Wydawnictwo AA
pl. Na Groblach 4, 31-101 Kraków

ISBN 83-88086-06-5

ISBN 83-913951-9-7

Druk

Pracownia AA s.c.
pl. Na Groblach 5, 31-101 Kraków
tel./fax (012) 422 89 83; 422 13 44

Wykaz skrótów

---

art. cyt.	–	artykuł cytowany
ChL	–	<i>Christifideles laici</i> Jana Pawła II
cz.	–	część
DFK	–	<i>Dekret o formacji kapłańskiej</i>
DK	–	<i>Dekret o postudze i życiu kapłanów</i>
DM	–	<i>Dives in misericordia</i> Jana Pawła II
DV	–	<i>Dominum et Vivificantem</i> Jana Pawła II
DZ	–	<i>Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego</i>
Dz.	–	<i>Dzienniczek św. Siostry Faustyny Kowalskiej</i>
dz. cyt.	–	dzieło cytowane
FC	–	<i>Familiaris consortio</i> Jana Pawła II
KDK	–	<i>Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym</i>
KK	–	<i>Konstytucja dogmatyczna o Kościele</i>
KKK	–	<i>Katechizm Kościoła Katolickiego</i>
KL	–	<i>Konstytucja o liturgii świętej</i>
KO	–	<i>Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym</i>
MD	–	<i>Mediator Dei</i> Piusa XII
PDV	–	<i>Pastores dabo vobis</i> Jana Pawła II
PG	–	Patrologia greca
RD	–	<i>Redemptionis donum</i> Jana Pawła II
RH	–	<i>Redemptor hominis</i> Jana Pawła II
RM	–	<i>Redemptoris Mater</i> Jana Pawła II
RP	–	<i>Reconciliatio et paenitentia</i> Jana Pawła II
SD	–	<i>Salvifici doloris</i> Jana Pawła II
STh	–	<i>Summa Theologica</i>
t.	–	tom
VC	–	<i>Vita consecrata</i> Jana Pawła II

Od Wydawcy

Oddajemy do rąk Czytelników książkę ks. prof. Henryka Wejmana pt.: *Współpraca człowieka z miłosiernym Bogiem*. To studium zawiera tematy przewidziane na IV roku formacji w Stowarzyszeniu Apostołów Bożego Miłosierdzia *Faustinum*. Wdzięczni jesteśmy Autorowi za biblijno-teologiczne opracowanie tematów, służące pogłębieniu formacji duchowej i apostołskiej każdego chrześcijanina, a szczególnie tych, którzy przyjęli orędzie o Bożym miłosierdziu przekazane przez św. Siostrę Faustynę i chcą za nią podążać na drodze zjednoczenia z Bogiem.

Wstęp

Stworzyłeś nas, Boże, bez nas, lecz nie możesz nas zbawić bez nas. Te słowa św. Augustyna są nośnikiem prawdy o ludzkim zaistnieniu i zarazem sposobu jego spełnienia się w człowieczeństwie i osiągnięcia ostatecznie uszczęśliwienia. Człowiek został powołany do istnienia z miłości miłosiernej Boga na Jego obraz i podobieństwo (por. Rdz 1, 27) i z tej racji jest podmiotem obdarowanym osobowym charakterem egzystencji zdolnym do poznawania i wolnego działania. A jako powołany do istnienia nie przedstawia sobą świata spełnionego, lecz byt przygodny, czyli zależny w swej wolności od Stwórcy.

Zależność ludzkiej wolności od Stwórcy nie oznacza jednak zagrożenia dla niej ani nawet jej zniewolenia, lecz zobowiązanie do odkrywania przez niego Jego woli. W tej bowiem woli tkwi źródło natury człowieka i zarazem źródło prawidłowości jego bytowania oraz rozwoju. Oczywiście, prawidłowość ta nie może być inna niż jego natura. Bóg, będąc źródłem życia człowieka nie może nie być jego celem. A zatem wolność człowieka dopiero wówczas pozostanie w służbie jego ludzkiego bytowania i rozwoju, kiedy będzie respektować tę prawidłowość, mającą swe źródło w Bogu. Ostatecznie więc ludzka wolność odnajduje swoje właściwe funkcjonowanie w Bogu i tylko w Nim będzie stanowić szansę dla człowieka na właściwe ukształtowanie człowieczeństwa i jego spełnienie się w swych możliwościach. Zaakceptowanie przez człowieka tak rozumianej wolności osobistej i działanie zgodne z jej wymaganiami

staje się najwyższym wyrazem z jego strony współpracy z Bogiem, która stanowi treść niniejszej monografii.

Zagadnienie współpracy człowieka z Bogiem w literaturze teologiczno-duchowej było dotychczas podejmowane przy okazji rozpatrywania innych kwestii. Wystarczy chociażby wspomnieć niektóre pozycje. Ksiądz M. Sopoćko w swoim czterotomowym dziele: *Miłosierdzie Boga w dziełach Jego* podejmuje tę kwestię przy omawianiu natury Bożego miłosierdzia i wynikających z tego dla człowieka zobowiązań. Z kolei ks. A. Słomkowski traktuje o tym w pozycji: *Teologia życia duchowego*, która doczekała się opublikowania w ubiegłym roku. O współpracy zaś w wymiarze ludzkiej wolności mówi ks. W. Słomka w pozycji: *Wolność i zniewolenie*, a w aspekcie duchowości laikatu w książce: *Świętość na świeckiej drodze życia*. W tej ostatniej kwestii wypowiada się także ks. E. Weron w dziele: *Teologia życia wewnętrznego ludzi świeckich*. Natomiast kwestię współpracy w wymiarze modlitewnym bardzo szeroko traktuje ks. S. Urbański w monografiach: *Teologia modlitwy* i *Teologia życia mistycznego*.

Dotąd jednak nie podjęto wnikliwego studium na temat współpracy człowieka z miłosiernym Bogiem. Właśnie ono stanowi zasadniczy temat niniejszej rozprawy. Węzłowym jej zagadnieniem jest próba odpowiedzi na fundamentalne pytanie, w jaki sposób współpraca otrzymuje swój specyficzny kształt i wyraz, czyli inaczej mówiąc, co stanowi przesłankę tej współpracy, na czym polega jej istota i jakie uwarunkowania gwarantują jej rozwój?

Podstawę źródłową dla odpowiedzi na powyższe pytanie stanowi literatura, która jednak ze względu na swoją obfitość została poddana selekcji. Wybór poszedł po linii tekstów biblijnych, doktryny Soboru Watykańskiego II, nauczania papieskiego i wybranych opracowań dotyczących poruszanej tematyki. Cytowane teksty znajdują czytelną dokumentację w przypisach, a w przypadku tekstów biblijnych, dokumentów soborowych i dokumentów nauczania papieskiego zastosowano po-

wszecznie znane skróty, które zostały umieszczone w bieżącym tekście rozprawy.

Cel i źródła wskazują metodę pracy. Punktem wyjściowym analityczno-syntetycznej refleksji stały się wypowiedzi autorów na temat natury współpracy.

Struktura niniejszego studium odpowiada kolejności prowadzonych analiz. Pierwszy rozdział nakreśla fundament współpracy. Ludzka zdolność do niej tłumaczy się stwórczym i odkupieńczym aktem Boga. Drugi rozdział ukazuje uwarunkowania współpracy ze strony człowieka, do których należą: pokora, bezgraniczne zaufanie Bogu i gotowość do metanoi. Rozdział trzeci określa przestrzeń współpracy. Zawsze współpraca jako rzeczywistość interpersonalna wymaga ustalenia przez partnerów konkretnych ram. W relacji pomiędzy człowiekiem a Bogiem wyznacza je prawo Boże, w skład którego wchodzi: Dekalog i objawione przez Chrystusa prawo ewangeliczne, obejmujące przykazanie miłości, błogosławieństwa i rady ewangeliczne. Rozdział czwarty omawia miejsce współpracy, którym jest Kościół. W Nim każdy człowiek otrzymuje wezwanie do współpracy i urzeczywistnia je w ramach własnego stanu życia, tj. kapłańskiego, konsekrowanego i świeckiego. Rozdziały zaś piąty, szósty i siódmy podejmują kwestię form współpracy, każdy odpowiednio do siebie według kolejności: modlitwa, profetyzm i cierpienie. Natomiast rozdział ósmy przybliża środki współpracy, bez których niemożliwy byłby jej rozwój. Wśród nich zostały uwzględnione sakrament Eucharystii, szeroko pojęta asceza i praktyki duchowe, a pominięte zaś – ze względu na zmianę kwalifikacji jako przejawów życia duchowego – sakrament pokuty i modlitwa. Dziewiąty z kolei rozdział koncentruje się na przyczynie utraty ludzkiej współpracy z Bogiem. Stanowi ją grzech, który jest efektem niewłaściwego użycia przez człowieka daru wolności. Utratę lub osłabienie aktu współpracy człowiek może odnowić poprzez pokutę, najpierw tę rozumianą w sensie przemiany w sakramencie pojednania, a następnie tę pojmowaną w aspekcie uczynków pokutnych. I to właś-

nie ona stanowi treść dziesiątego rozdziału. W końcu rozdział jedenasty prezentuje postać Maryi, która spośród ludzi w sposób najpełniejszy urzeczywistniła dzieło współpracy z Bogiem miłosiernym, stając się tym samym dla człowieka najdoskonalszym wzorem do naśladowania w tej materii.

Wszystkie oceny będą formułowane i przedstawiane w trakcie prowadzonych analiz. Ostateczne natomiast wyniki rozprawy zostaną zaprezentowane w zakończeniu.

PODSTAWA WSPÓŁPRACY

Człowiek identyfikuje siebie w charakterze bytu osobowo-podmiotowego i tym samym stwierdza istnienie w sobie zdolności do nawiązania relacji z całym światem stworzonym, z drugim człowiekiem i z Bogiem: Ojcem, Synem i Duchem Świętym, i do jej twórczego przeżywania dla spełnienia się w człowieczeństwie i osiągnięcia szczęścia. Jednocześnie tenże człowiek doświadcza własnej przygodności. W tym zatem kontekście sam fakt jego istnienia i tkwiącej w nim zdolności do współpracy tłumaczyć się może jedynie stwórczym i odkupieńczym aktem Boga.

1. Stwórczy akt Boga

Doświadczając siebie i otaczającego świata, człowiek poznaje ograniczoność własnego bytu, a zarazem odkrywa istnienie osobowego Bytu Absolutnego. Jednakże w obliczu tego osobowego wymiaru Boga zostaje postawiony wobec granic swych możliwości rozumowych. Jest jednak w stanie je przekroczyć dzięki objawieniu Boga, poprzez które, odkrywany rozumem Bóg, odsłania siebie samego i ujawnia się jako Bóg żywy i miłujący. Właśnie prawdę o tym, co Bóg mówi o sobie doskonale

przybliżył współczesnemu człowiekowi Sobór Watykański II w *Konstytucji dogmatycznej o Objawieniu Bożym*. Spodobalo się Bogu w swej dobroci i mądrości objawić siebie samego i ujawnić nam tajemnicę swojej woli (por. Ef 1, 9) – uczy w niej – dzięki której ludzie mają przez Chrystusa, Słowo Wcielone, dostęp do Ojca w Duchu Świętym i stają się uczestnikami boskiej natury (por. Ef 2, 18; 2 P 1, 4). Przez to zatem Objawienie Bóg niewidzialny (por. Kol 1, 15; 1 Tm 1, 17) w nadmiarze swej miłości zwraca się do ludzi jak do przyjaciół (por. Wj 33, 11; J 15,14-15) i obcuje z nimi (por. Bar 3, 38), aby ich zaprosić do wspólnoty z sobą i przyjąć ich do niej. Ten plan Objawienia urzeczywistnia się przez czyny i słowa wewnątrznie z sobą powiązane tak, że czyny dokonane przez Boga w historii zbawienia ilustrują i umacniają naukę oraz sprawy wyrażone słowami; słowa zaś obwieszczają czyny i odsłaniają tajemnicę w nich zawartą. Najgłębsza zaś prawda o Bogu i o zbawieniu człowieka jaśnieje nam przez to Objawienie w osobie Chrystusa, który jest zarazem Pośrednikiem i pełnią całego Objawienia (KO 2). Bez wątpienia zatem Jezus Chrystus stanowi ostatecznie podstawę wiedzy człowieka o Bogu i o sobie samym. Nikt inny Go tak nie odsłonił, jak On, gdyż tylko On jest Bogiem-Człowiekiem i tylko On wie, kim jest Bóg i kim jest człowiek. Dlatego tylko w Nim człowiek może odnaleźć klucz do poznania tajemnicy Boga, w którym ujawnia się dopiero jego godność i wielkość oraz jego powołanie do życia w wolności dziecka Bożego, co odpowiada powołaniu do współpracy z Jego łaską¹.

Objawiony przez Chrystusa Bóg jest Istotą osobową – Wspólnotą Osób: Ojca, Syna i Ducha Świętego, w której tętni życie polegające na udzielaniu się Osób sobie nawzajem. Ojciec przez poznanie siebie udziela się Synowi, a Ojciec i Syn przez wolę – Duchowi Świętemu. Udzielanie to jest tak dosko-

---

¹ Por. W. Słomka, *Wolność i zniewolenie*, New Jersey 1988, 46.

nałe, że w jego wyniku udzielone dobro tworzy jedną i tę samą naturę Osób Boskich. Owo udzielanie nie ma jednak nic wspólnego z posiadaniem jednej Osoby przez drugą, lecz zachowuje między nimi jedność². Relacje pomiędzy Osobami Boskimi doskonale opisał F. Varillon, stwierdzając: *Ojciec jest Ojcem tylko przez Syna; Syn jest Synem tylko przez Ojca; Duch Święty jest Duchem tylko przez Ojca i Syna. Każda z Osób byłaby niczym, gdyby Inne nie czyniły jej wszystkim. Przyjęcie jest darem; dar jest przyjęciem. Nigdzie nie ma posiadania*³. A zatem w Trójcy Świętej istnieje odwieczna komunia Osób, której jedynym prawem jest miłość⁴. Do natury zaś miłości należy udzielanie się.

Wzajemne udzielanie, jakie istnieje w Trójcy Świętej, zostaje w Słowie Bożym Wcielonym – obrazie Boga niewidzialnego – Pierworodnym wobec każdego stworzenia (por. Kol 1, 15) udzielone światu wraz z jego najdoskonalszą istotą – człowiekiem. W ten sposób «zrodzony» niejako świat wraz z człowiekiem jest «naznaczony»⁵ obecnością w nim miłości Ojca do Syna i Ojca do Ducha Świętego. Jest to, oczywiście, podobieństwo przez łaskę. Owo udzielanie się Boga nie wypływa ani z Jego interesowności, ani też z potrzeby dopełnienia się, lecz jest wyrazem Jego bezinteresowności, która wynika z Jego natury, co też podkreśliła w *Dzienniczku* św. Siostra Faustyna. *Boże, któryś jest szczęściem sam w sobie i nie potrzebujesz do tego szczęścia żadnych stworzeń, gdyż sam w sobie jesteś pełnią miłości, ale z niezgłębionego miłosierdzia swego powołujesz do bytu stworzenia i dajesz im udział w swym wiekuistym szczęściu i w swym wiekuistym życiu wewnętrznym Bożym, jakim żyjesz, Jeden Bóg w Osobie Troistej (...). Choć obdarzyłeś ich, Panie,*

---

² Por. J. J. O'Donnell, *Tajemnica Trójcy Świętej*, Kraków 1993, 45–48.

³ F. Varillon, *Pokora Boga*, Paryż 1982, 100.

⁴ Por. M. Sopoćko, *Poznajmy Boga w Jego miłosierdziu*, Poznań 1949, 52–53.

⁵ Tok tego rozumowania potwierdza wypowiedź św. Siostry Faustyny: *Poznałam, jak wszystko, co istnieje, jest przesiąknięte Bogiem* (Dz. 997).

Spis treści

Wykaz skrótów	5
Wstęp	9
<i>Rozdział I</i>	
Podstawa współpracy	13
1. Stwórczy akt Boga	13
2. Akt odkupieńczy Boga	22
<i>Rozdział II</i>	
Warunki współpracy	29
1. Pokora	29
2. Bezgraniczne zaufanie Bogu	35
3. Nieustanna metanoia	47
<i>Rozdział III</i>	
Przestrzeń współpracy	51
1. Dekalog	51
2. Prawo ewangeliczne	61
a) nowe przykazanie miłości	62
b) błogosławieństwa ewangeliczne	65
c) rady ewangeliczne	77
<i>Rozdział IV</i>	
Miejsce współpracy	81
1. Kapłański stan życia	81
2. Konsekwany stan życia	91
3. Świecki stan życia	96
<i>Rozdział V</i>	
Modlitewna forma współpracy	107
1. Chrystusowe przeżywanie modlitwy	107
2. Przedmiot modlitwy Chrystusa	109

3. Natura i rodzaje modlitwy	112
4. Przymioty modlitwy	114
5. Skutki modlitwy	119
<i>Rozdział VI</i>	
Profetyczna forma współpracy	123
1. Podstawy profetyzmu Ludu Bożego.	123
2. Kwalifikacje Ludu Bożego do bycia prorokiem	128
3. Urzeczywistnianie przez Lud Boży proroczej funkcji Chrystusa	132
4. Zbawcza wartość profetyzmu Ludu Bożego	136
<i>Rozdział VII</i>	
Współpraca przez cierpienie	139
1. Cierpienie Chrystusa wyrazem zbawczej miłości Boga	140
2. Udział człowieka w cierpieniu Chrystusa	147
3. Zbawcza wartość cierpienia	150
<i>Rozdział VIII</i>	
Środki współpracy	155
1. Udział w Eucharystii	155
2. Asceza	169
3. Praktyki duchowe	174
<i>Rozdział IX</i>	
Grzech – przyczyną utraty współpracy	181
1. Proces przebiegu pokusy	181
2. Natura i formy grzechu	185
3. Negatywne skutki grzechu	192
<i>Rozdział X</i>	
Źródło odnowy współpracy – pokuta	195
1. Pokuta jako przemiana w sakramencie pojednania	196
2. Pokuta jako przemiana w postawach pokutnych	204
<i>Rozdział XI</i>	
Maryja – wzór współpracy	215
1. Maryja w Bożym planie zbawienia	215
2. Postawa zawierzenia odpowiedzią Maryi na łaskę wybrania	219
3. Matka Kościoła	227
Zakończenie	233